

Langere loopbaan, minder jobs?

24-06-2014

Pag. 38

Het kersverse rapport van de commissie Pensioenhervorming is een aanrader. De experts stellen terecht dat het huidige pensioensysteem op termijn financieel onhoudbaar is en tot problemen zal leiden inzake sociale kwaliteit. Hun voorstellen om die aan te pakken zitten conceptueel goed in elkaar, met veel aandacht voor solidariteit en evenwichten tussen actieven en gepensioneerden, arbeid en kapitaal, en dat over de generaties heen. Vooral het idee om mechanismen in te bouwen die het pensioensysteem automatisch aanpassen in functie van structurele demografische en economische ontwikkelingen is verstandig. Het maakt dat ingrepen geleidelijk gebeuren en garandeert de financiële houdbaarheid op termijn. De ervaring uit andere landen en heel wat wetenschappelijk onderzoek leren ons dat de voorstellen doenbaar zijn, en tot langere loopbanen zullen leiden.

Maar de inkt van het rapport was nog niet droog of het werd uit allerlei hoeken afgeschoten. Werkgevers, werknemers, politieke partijen en opiniemakers: allemaal hadden ze kritiek. Zowel boven als onder de gordel. Indrukwekkend hoe ze zich in een mum van tijd door een document van meer dan 700 pagina's geworsteld hebben, de voorstellen geanalyseerd, en een standpunt ingenomen. De reacties hebben jammer genoeg vooral een zeer hoognot-in-my-backyard-gehalte. Dat belooft, want de generatie die de uiteindelijke factuur zal moeten betalen kan zich nog niet verdedigen. Een pensioenhervorming heeft pas kans op slagen als iedereen zijn steentje bijdraagt.

Een hardnekkig misverstand dat in de kritieken vaak terugkomt is dat langere loopbanen de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt zullen ontnemen. Economen zijn het er nochtans volmondig over eens dat dit geenszins het geval is. Het klopt dat er door de recessie momenteel een banentekort is, maar het pensioendebat gaat over ingrepen op lange termijn, en dan is de huidige stand van de conjunctuur irrelevant.

Er bestaat niet zoiets als een vast aantal arbeidsplaatsen in een land die je slechts eenmaal kunt invullen. Werknemers die langer aan de slag blijven, zullen het nationale inkomen en de

koopkracht in de economie verhogen. Zij zullen immers een loon ontvangen, en er moeten minder (pensioen)transfers door de rest van de bevolking opgehoest worden. Dat vertaalt zich in meer vraag naar goederen en diensten die dan weer door anderen, bijvoorbeeld jongeren, moeten geproduceerd of geleverd worden. Dat heet de economische kringloop. Je kunt een specifieke vacature mislopen, maar macro-economisch (arbeidsmarkt in zijn geheel) kunnen werknemers nooit de plaats van anderen inpikken. Los van conjuncturele werkloosheid en enkele fricties, zoals de tijd die nodig is om een baan te vinden, is de enige vereiste dat werknemers over de juiste skills beschikken om de goederen en diensten te produceren waarvoor iemand anders de prijs wil betalen.

In de praktijk is het zelfs zo dat in landen waar er minder ouderen aan de slag zijn, gemiddeld net meer jongeren werkloos zijn. Dit is het gevolg van de neveneffecten van belastingen. Hoe minder ouderen er aan de slag zijn, hoe hoger de belastingen voor de actieven moeten zijn om de pensioentransfers te kunnen betalen. Die hogere belastingen leiden er enerzijds toe dat meer jongeren beslissen om niet te werken, omdat het verschil tussen nettoloon en uitkering te klein is (de zogenoemde werkloosheidsval). Anderzijds zullen heel wat jongeren door de hogere belastingen uit de tewerkstellingsboot vallen omdat ze daardoor te duur zijn voor de bedrijven. Ondernemingen zullen een werknemer pas aanwerven als de productiviteit van de werknemer minstens gelijk is aan de loonkosten die ze ervoor moet neertellen. Anders zou het bedrijf geld verliezen door die aanwerving. Vooral jongeren zijn het slachtoffer van die mechaniek omdat hun productiviteit bij gebrek aan ervaring relatief laag is. Het resultaat: een hogere jeugdwerkloosheid waar er minder ouderen aan de slag zijn.

België heeft dat overigens in de jaren 70 aan den lijve ondervonden. Het idee was om jongeren meer kansen te geven op de arbeidsmarkt door op grote schaal gebruik te maken van het brugpensioen. De bedoelingen waren goed, maar het resultaat was dat er uiteindelijk niet meer, maar minder jongeren een baan hadden.

Hoog tijd dat bepaalde critici van het pensioenrapport hun kennis over de materie bijspijkeren. Met de snelheid waarmee ze het rapport hebben gelezen, hoeft dit niet veel tijd in beslag te nemen.

Gert Peersman

© 2014 Corelio